

การประเมินการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
สู่การปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
AN EVALUATION OF ENGLISH TEACHING REFORM POLICY IMPLEMENTATION
IN UPPER NORTHEAST SECONDARY SCHOOLS

วันรัฐ สอนสิทธิ์, สวัสดิ์ โพธิวัฒน์, ไชยา ภาวะบุตร
Wanrat Sonsit, Sawat Phothiwat, Chaiya Pawabutra
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakon Nakhon Rajabhat University
Email: wanrat11@gmail.com

Received 5 December 2022; Revised 21 March 2022; Accepted 21 March 2022.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินนโยบายด้านความชัดเจน ด้านการสื่อสารสู่ผู้ปฏิบัติและด้านการจัดสรรทรัพยากร 2) เพื่อประเมินการบริหารนโยบายระดับโรงเรียนในรูปแบบของโครงการครอบคลุมด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และการมีอิทธิพลต่อด้านผลผลิตของโครงการในระยะที่ผ่านมา และแนวทางพัฒนา และ 3) เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นต่างระดับกันด้านความเหมือนและความแตกต่างกัน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้ทฤษฎี CIPP model เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19-23 รวม 168 แห่ง สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินจากกลุ่มเป้าหมาย 974 คน และแบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพจากโรงเรียนขนาดกลาง 2 แห่ง เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสนทนากลุ่มย่อย นำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีความชัดเจน สามารถสื่อสารสู่ผู้ปฏิบัติได้ และมีการจัดสรรทรัพยากร ในระดับมาก 2) การบริหารนโยบายระดับโรงเรียนมีการดำเนินงานสอดคล้องกันด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวพยากรณ์ที่ดีของผลผลิตได้แก่ ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ แนวทางพัฒนาปัจจัยนำเข้า ควรมุ่งพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ของตนด้วยงบประมาณและอุปกรณ์ที่เพียงพอ และตรงกับงาน ด้านกระบวนการต้องปฏิบัติตามขั้นตอน มีการกำกับติดตามและสรุปรายงานผล 3) การถอดบทเรียนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติโดดเด่นและไม่โดดเด่นมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ผู้บริหารและครูผู้สอนควรใส่ใจด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษเนื่องจากมีอิทธิพลต่อผลผลิตในระดับมากและควรนำแนวทางพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับใช้

คำสำคัญ: การประเมิน, นโยบาย, การปฏิรูป, การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

Abstract

This research article aimed: 1) to evaluate the policy body in terms of clarity, communication and resource allocation, 2) to evaluate school policy administration of a comprehensive project in context, input, process, product on past project and development guidelines, and 3) to extract lessons of policy implementing in schools at different levels performance in terms of similarities and differences. This study was a mixed method research using the CIPP model as a research framework. The sample group consisted of 168 schools under the Secondary Educational Service Areas Office, Areas 19-23 by stratified random sampling. Data collection used an assessment form of 974 people and the development guidelines interviewed from 10 experts. Percentages, mean, multiple regression analysis and content analysis were used. Qualitative key informants were two medium-sized schools by purposive selected from the quantitative samples. An in-depth interview, document analysis, observation, and group discussion with content analysis were used.

The results of the study were as follows: 1) The English teaching reform policy was clear, able to communicate to practitioners and resources are allocated at a high level. 2) The school policy administration was consistent in context, input, and process in overall at a high level. All factors were a high level of positive correlation with statistical significance at the .01 level. The good predictors of productivity were inputs and processes. Guidelines for input development should work in their roles with adequate budget and suitable equipment. The process must operate with the quality steps and reports results. 3) The extracting lessons of the policy implementation in outstanding and not outstanding schools were found both similarities and differences in contexts, inputs, processes, and outputs. Administrators and teachers should focus on inputs and processes in English teaching as they influence productivity in high level and apply the development guidelines in action.

Keywords: The implementation, policies, Evaluation, English language teaching,

บทนำ

สังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ในการถ่ายเทข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจการค้า เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ระบุว่า ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในกิจกรรมแทบทุกด้าน ทั้งด้านการค้า การลงทุน การศึกษา การติดต่อสื่อสาร การท่องเที่ยว และการใช้ชีวิตประจำวัน โดยการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว โฮมสเตย์ และหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อปวิถี โดยมุ่งหวังว่าการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน (Jariya Koment et al, 2020) ดังนั้น หากคนในชุมชนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ดี ย่อมเป็นโอกาสในการสร้างงานและรายได้ให้กับท้องถิ่นและประเทศ สอดคล้องกับที่สมาคมอาเซียนกำหนดให้

ภาษาอังกฤษเป็น “working language” หรือภาษาสำหรับการทำงาน ด้วยภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากภาษาหนึ่งในโลก และเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้เรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษจนเกิดทักษะและความสามารถในการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว เพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สอดคล้องกับ ประยงค์ กลั่นฤทธิ์ ที่ระบุว่าภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และในอนาคต เพราะเป็นภาษากลางในการศึกษาหาความรู้ การสื่อสาร ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในฐานะประชาคมโลก รวมทั้งพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีและการศึกษา เช่นเดียวกับ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ กล่าวว่า โดยองค์ความรู้ที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่ถูกบันทึกและเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยต่อไป

มีข้อมูลที่แสดงถึงปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษของพลเมืองไทยยังอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังจะเห็นได้จาก คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562 รายวิชาภาษาอังกฤษภาพรวมระดับประเทศจากโรงเรียนทุกสังกัดยังต่ำมาก คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ย 34.42 คะแนน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ย 33.25 คะแนน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ย 29.20 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) สถาบันสอนภาษาไอเอฟ (English First) เรียกว่า EF English Proficiency Index ทำการจัดอันดับความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของประชากรกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ พบว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทยลดลงต่อเนื่องติดต่อกันสามปี นับจากปี 2560 อยู่อันดับที่ 53 จาก 80 ประเทศ ปี 2561 อยู่อันดับที่ 64 จาก 88 ประเทศ และปี 2562 อยู่อันดับที่ 74 จาก 100 ประเทศ จัดอยู่ในระดับต่ำมาก (very low proficiency) ผลจากการจัดอันดับนี้ทำให้ไทยเป็นประเทศที่มีคะแนนต่ำสุดเป็นอันดับสามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากความสำคัญและปัญหาคุณภาพด้านความรู้ความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษข้างต้น จึงต้องเร่งการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษให้นักเรียนไทยเป็นมืออาชีพ เมื่อความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลกได้ มีทักษะของศตวรรษที่ 21 ที่เน้นทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ซึ่งคุณลักษณะของผู้เรียนควรสามารถสื่อสารได้และควรต้องพัฒนาผู้สอนไปพร้อมกันด้วย ดังที่ Belardo, J. M., & Thienpermpool, P. (2018) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ของครูว่า ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการเรียนรู้ของตนเอง กล่าวคือ นักเรียนต้องได้รับอนุญาตให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง โดยในปี 2557 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 ประเด็น (Office of the Basic Education Commission. 2014)

จากที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นระยะเวลา 7 ปี มีการดำเนินงานตามนโยบายในระดับหน่วยงานและรูปแบบการดำเนินงานต่าง ๆ มากมาย โดยข้อมูลสารสนเทศด้านผลการดำเนินงานมีการประเมิน สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานเป็นรายโครงการหรือกิจกรรมเป็นการเฉพาะ ยังขาดข้อมูลสารสนเทศการประเมินการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในภาพรวม ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมายการวิจัยครั้งนี้จึงมีความตระหนักและสนใจในการแสวงหาสารสนเทศด้านการประเมินผลการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศของความก้าวหน้าและแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจด้านการบริหารการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียน

การสอนภาษาอังกฤษไปปฏิบัติ เพราะการประเมินเป็นกลไกที่ดีและจำเป็นสำหรับการบริหาร ผลการประเมิน และข้อเสนอแนะจากการประเมินเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ใช้เป็นสารสนเทศที่ผู้บริหารองค์กรหรือผู้บริหารโครงการจะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและปรับปรุงการบริหารนโยบายระดับโรงเรียนต่อไป

พื้นที่เป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งขึ้นตรงต่อหน่วยขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา คือ สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ประกอบด้วย จังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดหนองคาย และสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร พื้นที่จังหวัดเกือบทั้งหมดอยู่ติดต่อแนวเขตชายแดนกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันเขตแดน และจังหวัดทั้งหมดในพื้นที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP (context-input-process-product) ของ Stufflebeam, (1971) ซึ่งเป็นรูปแบบวิธีการประเมินที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดว่าเหมาะสมสำหรับโครงการ นโยบายหรือการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง เพราะเป็นการประเมินที่มีการวางแผนการประเมินและวิธีปฏิบัติการอย่างชัดเจน รัดกุม และเป็นระบบ สนับสนุนการใช้เครื่องมือได้มาตรฐานในการรวบรวมข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินนโยบายด้านความชัดเจน ด้านการสื่อสารสู่ผู้ปฏิบัติและด้านการจัดสรรทรัพยากร
2. เพื่อประเมินการบริหารนโยบายระดับโรงเรียนในรูปแบบของโครงการครอบคลุมด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และการมีอิทธิพลต่อด้านผลผลิตของโครงการในระยะที่ผ่านมาและแนวทางการพัฒนา
3. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นต่างระดับกันด้านความเหมือนและความแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

นโยบายการปฏิรูปเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

จากเหตุผลที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมากภาษาหนึ่ง รวมทั้งเป็นภาษาที่ใช้บันทึกและเผยแพร่องค์ความรู้ที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญและจัดเป็นความจำเป็นเร่งด่วนในการเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทย เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การนำของนายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการใน ปี 2557 ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและประกาศใช้ในวันที่ 14 มกราคม 2557 ดังนี้ 1) ใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลได้แก่ The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย 2) ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา โดยเน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) 3) ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานหลัก 4) ส่งเสริมการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษโดย 4.1) ขยายโครงการพิเศษด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 4.2) พัฒนาห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ 4.3) จัดกิจกรรมและภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสามารถด้านภาษาอังกฤษ 4.4) ให้มีการเรียนการสอนวิชาสนทนาภาษาอังกฤษเป็นการทั่วไป และมีการ

เรียนการสอนภาษาอังกฤษเข้มข้น 5) ยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร (CLT) และเป็นไปตามกรอบความคิดหลัก CEFR และ 6) ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาของครูและผู้เรียน (Office of the Basic Education Commission. 2014)

แนวคิดการประเมิน CIPP Model (Stufflebeam's CIPP Model)

ทฤษฎีการประเมินมีหลากหลาย การใช้จึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสอดคล้องกับงาน สัญญา เคนาภูมิ กล่าวถึง หนังสือทางการประเมิน ชื่อ “Educational Evaluation and Decision Making” โดย Stufflebeam และคณะ ในปี ค.ศ. 1971 ซึ่งเป็นที่ยอมรับมากในวงการการศึกษาทั่วโลกเพราะให้แนวคิดและวิธีการวัดผลประเมินผลการศึกษาที่น่าสนใจและไม่เคยล้าสมัย และ Stufflebeam ยังได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง นับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในปัจจุบันเรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process and Product) โดยจะใช้วิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของนโยบาย/โครงการ ทั้งภาพรวมหรือรายปัจจัย ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation: C) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายนโยบาย ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยนำเข้า เช่น การท่องเที่ยวจำแนกเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยแยกย่อยออกไปอีก เช่น บุคคล แยกเป็น เพศ อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการศึกษาว่ากระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน หรือจุดแข็งของการบริหารจัดการโครงการที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้ แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน โดยเกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจจะกำหนดขึ้นเองหรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้แล้วก็ได้

โดยแนวคิดการประเมินตามโมเดลของ Stufflebeam ตามตัวแบบ CIPP Model ในปี 1971 นั้น สรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดหรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ 2) จัดเก็บรวบรวมข้อมูล และ 3) วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร มีลักษณะที่แบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาและนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี อย่างไรก็ตามการประเมินไม่ใช้การพิสูจน์ แต่เพื่อการปรับปรุง (Stufflebeam, 1983)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสานวิธี ในรูปแบบการผสมผสานอย่างเป็นตัวหลักตัวรอง (dominant-less dominant design) คือใช้วิธีการประเมินเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้วิธีการประเมินเชิงคุณภาพเสริม ในลักษณะที่มีการศึกษาไปพร้อมๆ กัน (parallel) พื้นที่วิจัย คือ พื้นที่ 8 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนบนของประเทศไทย ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19-23 ทั้งหมด 5 เขต รวม 297 แห่ง (Office of the Basic Education Commission. 2014) ดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2563 โดยจัดแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณและแนวทางพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 168 โรงเรียน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (sample size) โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบประเมินตามแนวคิดการวัดแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ตอนที่ 2 ข้อมูลนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในโรงเรียน 7 ด้าน คือ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านการสื่อสารนโยบาย ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และตอนที่ 3 ความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบประเมินมีค่าความเที่ยงตรงรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แบบประเมินทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.98 และความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.90-0.93 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.48-0.90 แต่ละโรงเรียนมีผู้ตอบแบบประเมินจำนวนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ภาษาอังกฤษ และกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 974 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในส่วนการศึกษาแนวทางพัฒนาใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิจัยการศึกษาพหุกรณีศึกษา (Multi-cases study) และดำเนินงานภาคสนามไปพร้อมกับการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการศึกษาแบบคู่ขนานและมีวัตถุประสงค์เดียวกันโดยผู้วิจัยเข้าไปศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง 2 แห่ง ที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่นสูงและผลการดำเนินงานทั่วไป เลือกมาแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ปกครอง 2) แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารโรงเรียน 3) แบบบันทึกการสังเกต และ 4) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มใช้กับครูผู้สอนภาษาอังกฤษและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการประเมินตัวนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านความชัดเจนของนโยบาย การสื่อสารนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติและการจัดสรรทรัพยากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป ดังนี้ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ระดับมาก ($\bar{x}=4.07$) รองลงมาคือ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ระดับมาก ($\bar{x}=3.95$) และ ด้านการสื่อสารนโยบาย ระดับมาก ($\bar{x}=3.94$) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินการบริหารนโยบายระดับโรงเรียนในรูปแบบของโครงการ ครอบคลุมด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัจจัยที่ศึกษาทั้ง 6 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.549-0.839 และเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 6 ด้าน พบว่ามี 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ผลผลิตของการนำนโยบายมาปฏิบัติในโรงเรียน คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.505 และ 0.376 ตามลำดับ

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 0.874 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่การปฏิบัติในโรงเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 76.30 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.27445

ผลการศึกษาแนวทางพัฒนา สรุปได้ตาราง 1 ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ควรพัฒนาผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและมุ่งพัฒนางาน กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีหลักการบริหารจัดการที่ดี คือ การวางแผน การบริหารคน งบประมาณ การประสานงานอย่างมีระบบ มีระเบียบชัดเจนปฏิบัติได้ ครูผู้สอนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองในสาขาวิชาของทั้งวิธีการสอนที่มีคุณภาพและทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ตลอดเวลา นักเรียนต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีเป้าหมายในการเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรม ลงมือทำด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ต่อยอดได้ด้วยตนเอง ในด้านงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณต้องคำนึงถึงความจำเป็น เน้นความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการบริหารจัดการที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ด้านสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีต้องเพียงพอ ทันสมัย มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการอบรมแนะนำเทคนิคการใช้ มีระบบควบคุมอย่างมีคุณภาพ 2) แนวทางพัฒนากระบวนการ ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาปัญหาและสิ่งที่ต้องการพัฒนา มีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันของบุคลากร เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตนเอง กำหนดโครงการให้ตรงประเด็นปัญหาและรวมพลังในการหาแนวทางการดำเนินงาน จัดลำดับภารกิจงาน เน้นงานที่เกิดประโยชน์สูงสุดมาก่อน การดำเนินงานตามภารกิจต้องเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ง่ายและราบรื่น แม้มีปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ ระหว่างการดำเนินงานควรมีการนำเอากระบวนการคุณภาพ PDCA มากำกับติดตามงาน มีการรายงานความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ วัดผลประเมินผลรวบยอดเมื่อครบกำหนดหรือสิ้นสุดโครงการ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานทั้งผลทางบวกและข้อค้นพบในทางอุปสรรค ปัญหาและความผิดพลาดที่ต้องได้รับการแก้ไขในโอกาสต่อไป

3. การถอดบทเรียนความสำเร็จในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นต่างระดับกันด้านความเหมือนและความแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน จากการวิเคราะห์เอกสาร สังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย จากผู้ให้ข้อมูลหลักจากทั้ง 2 โรงเรียน สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน ดังนี้

1) ด้านบริบท โรงเรียนทั้งสองแห่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทำการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ลักษณะชุมชนที่ตั้งอยู่เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีที่ตั้งติดกับถนนสายหลักเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ การคมนาคมสะดวก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อปีค่อนข้างต่ำ แม้ทั้งสองโรงเรียนจะตั้งอยู่คนละจังหวัดและไม่มีอาณาเขตติดต่อกันแต่ประชากรในชุมชนของทั้งสองโรงเรียนต่างก็ใช้ภาษาถิ่นเดียวกันเป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสาร คือ ภาษาอู้อู ภูไท ลาว

2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารของทั้งสองโรงเรียนมีแนวคิดและนโยบายในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเน้นตามแนวทางเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชาวไทยมีครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนละ 1 คน จากจำนวนทั้งหมด 4 คนเท่ากัน ครูผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูแกนนำภาษาอังกฤษในระดับภูมิภาค (Boot Camp) นักเรียนที่มาเรียนในทั้งสองโรงเรียนนี้ค่อนข้างจำกัดและไม่สามารถคัดเลือกนักเรียนได้ เป็นการรับนักเรียนแบบร้อยละเปอร์เซ็นต์ มีเพียงการสอบเพื่อคัดแยกห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมค่อนข้างหลากหลาย งบประมาณหลักในการบริหารจัดการเป็นงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากทางกระทรวงศึกษาธิการ มีการระดมทุนสมทบในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นครั้งคราวเป็นรายกรณี โรงเรียนทั้งสอง

แห่งมีการติดตั้งระบบเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูงเพื่อให้บริการภายในโรงเรียน แต่ยังไม่ครอบคลุมทั่วบริเวณ ทำให้นักเรียนยังจำเป็นต้องใช้ระบบอินเทอร์เน็ตของเครือข่ายสมาร์ตโฟนส่วนตัว ห้องเรียนที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติยังขาดอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี เช่น สมาร์ททีวี ครูผู้สอนจึงอนุญาตให้นักเรียนสามารถใช้สมาร์ตโฟนส่วนตัวประกอบการเรียนการสอนได้ แต่มีปัญหาบางคนที่ไม่สามารถพกพาหรือมีแต่ไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ รวมทั้งนักเรียนบางคนที่ใช้งานสมาร์ตโฟนขณะที่ครูสอนโดยไม่เกี่ยวกับบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่

3) ด้านกระบวนการ การรับรู้นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของทั้งสองโรงเรียนโดยผู้บริหารรับทราบนโยบายจากการประชุมรับนโยบายระดับกระทรวงหรือระดับเขตแล้วนำมาแจ้งในที่ประชุมของโรงเรียน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษรับทราบนโยบายจากการประชุมหรือการอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นการเฉพาะ เช่น การอบรมโครงการ Boot Camp ครูผู้สอนภาษาอังกฤษรับรู้เกี่ยวกับกรอบมาตรฐาน CEFR แต่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหนังสือตัวนโยบายจากกระทรวงหรือสำนักงานเขตส่งมาถึงโรงเรียน ได้มาจากการสืบค้นบนอินเทอร์เน็ตและการแบ่งปันในกลุ่มเพื่อนครูทั้งในและต่างโรงเรียน ทั้งสองโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมวันคริสต์มาสเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหลักเป็นประจำทุกปี ยังไม่เคยจัดสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐาน CEFR ให้กับครูและนักเรียน และยังไม่เคยจัดค่ายภาษาอังกฤษภายในโรงเรียน แต่มีการนำตัวแทนนักเรียนไปร่วมเข้าค่ายที่โรงเรียนอื่นในเครือข่ายเดียวกัน

4) ด้านผลผลิต ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนยังไม่โดดเด่นในระดับออกสู่ชุมชนหรือระดับประเทศได้ แต่นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกในการร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เช่น การร้องเพลงภาษาอังกฤษ การเป็นพิธีกรภาคภาษาอังกฤษในการกล่าวต้อนรับแขกที่มาเยือนโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ ในรายที่มีความชอบและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษได้มีการเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง โดยการฟังเพลงสากล การชมภาพยนตร์ที่มีบทพูดเป็นภาษาอังกฤษและมีคำบรรยายเป็นภาษาไทยหน้าจอในช่อง You tube และการฝึกพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนชาวต่างชาติผ่านโซเชียลมีเดีย

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง จากการวิเคราะห์เอกสาร สังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย จากผู้ให้ข้อมูลหลักจากทั้ง 2 โรงเรียน สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ดังนี้

1) ด้านบริบท โรงเรียนโดดเด่นเป็นโรงเรียนประจำอำเภอมีภารกิจในการบริหารจัดการศึกษาให้กับ 25 หมู่บ้านในอาณาเขตของอำเภอและอำเภอใกล้เคียง มีพื้นที่ติดชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงกั้น ห่างจากตัวอำเภอ 2 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 40 กิโลเมตร เปิดทำการเรียนการสอนมาเป็นเวลา 37 ปี โรงเรียนไม่โดดเด่นเป็นโรงเรียนประจำตำบล ที่ตั้งอยู่ระหว่างกึ่งกลางของโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 2 แห่ง โรงเรียนมีเขตพื้นที่บริการ 3 ตำบล ห่างจากตัวอำเภอ 24 กิโลเมตรและห่างจากตัวจังหวัด 106 กิโลเมตร เปิดทำการเรียนการสอนมาเป็นเวลา 45 ปี

2) ด้านปัจจัยนำเข้า เนื่องจากชุมชนสถานที่ตั้งของโรงเรียนโดดเด่นสูงมีสภาพธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว มีการเปิดเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ใช้ฝึกประสบการณ์และทักษะทางภาษาอังกฤษของนักเรียนนอกห้องเรียนได้ ประกอบกับมีการจ้างครูผู้สอนภาษาอังกฤษชาวต่างชาติทั้งในรูปแบบการจ้างเต็มเวลาและอาสาสมัครเป็นประจำทุกปีการศึกษา โดยนโยบายของผู้บริหารและการสนับสนุนการจัดหาจากคณะกรรมการสถานศึกษาและได้งบประมาณค่าจ้างจากผู้ปกครองนักเรียนในจำนวนเงินที่เท่ากันทุกระดับชั้นและนักเรียนทุกคนต้องได้เรียนกับครูชาวต่างชาติอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบเรียน ขณะที่ชุมชนของโรงเรียนทั่วไปมีโอกาสได้พบ พูดคุยกับชาวต่างชาติน้อย ไม่เคยมีครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นชาวต่างชาติที่มาสอนประจำ มีเพียงการเชิญมาพบปะนักเรียนเป็นครั้งคราว

นักเรียนห้องเก่งของโรงเรียนโดดเด่นสูงมีความชอบ ตระหนักถึงความสำคัญและกระตือรือร้นในการเรียนภาษาอังกฤษมาก ครูผู้สอนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากถึงร้อยละ 80 และร้อยละ 20 ในห้องอื่น ๆ ในขณะที่ภาพรวมของนักเรียนโรงเรียนทั่วไปไม่ชอบการเรียนภาษาอังกฤษและขาดแรงบันดาลใจในการเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ มีเพียงนักเรียนส่วนน้อยที่มีความสนใจเรียนภาษาอังกฤษและพยายามแสวงหาวิธีการฝึกฝนด้วยตนเอง โรงเรียนโดดเด่นสูงมีห้องแนะแนวที่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา มีห้องสมุดมีชีวิตที่ได้รับรางวัลแสดงถึงความพร้อมในการเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3) ด้านกระบวนการ โรงเรียนโดดเด่นสูงมีการจัดห้องเรียนทั้งหมด 21 ห้อง แบ่งอัตราส่วนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น/ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4:4:4/3:3:3 แบ่งสายงานบริหารเป็น 4 กลุ่มงานใหญ่ ได้แก่ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป จัดกลุ่มการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทั่วไปและกลุ่มพิเศษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์และกลุ่มภาษา-สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ด้านโรงเรียนทั่วไปมีห้องเรียนทั้งหมด 18 ห้อง อัตราส่วนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น/ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4:4:4/2:2:2 แบ่งสายงานบริหารเป็น 5 ฝ่ายใหญ่ ได้แก่ บริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณบริหารงานทั่วไป และบริหารงานกิจการนักเรียน มีแผนการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แผน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 แบ่งเป็น 2 แผนการเรียน คือ แผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์และแผนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนโดดเด่นสูงทุกคนมีการจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา อังกฤษเป็นของตนเองอย่างน้อยคนละ 1 โครงการต่อภาคเรียน โดยมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งโครงการต่อเนื่อง เช่น โครงการ English Breakfast โครงการเสียงตามสายเป็นประจำทุกวัน และโครงการตามเทศกาล เช่น วันคริสต์มาส วันฮาโลวีน แต่ที่โรงเรียนทั่วไปจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษหลักปีละ 1 ครั้ง คือ วันคริสต์มาสที่จัดร่วมกับวันขึ้นปีใหม่ ที่โรงเรียนโดดเด่นสูงมีการจัดโครงการอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้กับผู้บริหารและครูโดยวิทยากรครูชาวต่างชาติ ช่วงหลังเลิกเรียนเป็นเวลา 3 วัน จากนั้นมีการรณรงค์การพูดสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของผู้บริหารและครูทั้งโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านโรงเรียนทั่วไปได้มีแนวคิดและวางแผนที่จะจัดทำในอนาคต

4) ด้านผลผลิต นักเรียนของโรงเรียนโดดเด่นสูง มีบุคลิกภาพที่มั่นใจ กล้าสื่อสารกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพราะคุ้นเคยกับครูชาวต่างชาติที่หลากหลายชนชาติมาตลอดทุกปีและเคยฝึกพูดหน้าเสาธงตามโครงการที่ครูจัด รวมทั้งการออกไปฝึกการพูดคุยสื่อสารในสถานการณ์จริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่หมู่บ้านโฮมสเตย์ อีกทั้งข้อมูลผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษ ในระยะ 4 ปีการศึกษา ปี 2560-2563 คะแนนเฉลี่ยมีพัฒนาการที่สูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี ในขณะที่นักเรียนของโรงเรียนทั่วไปยังไม่มีโอกาสได้เรียนภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติ เพราะโรงเรียนยังไม่เคยจ้างครูชาวต่างชาติมาสอนที่โรงเรียน ด้านข้อมูลผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาภาษาอังกฤษ ในระยะ 3 ปีการศึกษา ปี 2561-2563 คะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า การประเมินตัวนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านความชัดเจนของนโยบาย การสื่อสารนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติและการจัดสรรทรัพยากร ทั้งโดยภาพรวมและรายประเด็นอยู่

ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีการจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรตามระเบียบราชการ ย่อมต้องผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในขั้นตอนการวางแผนและจัดทำตัวนโยบาย ทำให้เกิดความชัดเจนของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับ William F. Glueck (1983) ที่กล่าวว่า นโยบายเป็นแผนที่ได้ทำขึ้นไว้อย่างเป็นมาตรฐาน (unified plan) มีความสมบูรณ์และง่ายต่อความเข้าใจ (comprehensive plan) และเป็นการผสมผสาน (integration) ความความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นหลักประกันวัตถุประสงค์ของกิจกรรมจะต้องประสบความสำเร็จ ในด้านการจัดสรรทรัพยากรนั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงเฉพาะด้านงบประมาณเสมอไป แต่ทรัพยากรในการกำหนดนโยบายยังหมายถึง ทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการทุกระดับขั้นตอน ดังที่ Laswell and Kaplan (1970) เสนอไว้ว่า นโยบายถือเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการจัดการ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งทางการบริหารที่มีความสำคัญ ดังนี้ 1) นโยบายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหาร มีเป้าหมายที่จะทำให้ประหยัดทั้งเงิน คน และเวลา รวมถึงพลังความสามารถและศักยภาพของบุคลากร นอกจากนี้ยังทำให้การทำงานของบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ 2) นโยบายช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้อย่างมีความมั่นใจ เป็นทั้งแผนงาน เครื่องชี้ทิศทาง และเป็นหลักประกันที่ผู้บริหารทุกระดับจะต้องยึดถือ 3) นโยบายช่วยให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรเข้าใจภารกิจของตนเอง รวมทั้งวิธีการปฏิบัติภารกิจให้นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ โดยไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นในองค์กร และช่วยให้การประสานงานระหว่างกันง่ายขึ้น ในด้านการสื่อสารนโยบาย การนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่การปฏิบัติครั้งนี้ เป็นไปตามทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Theories of Implementation) คือ นโยบายถูกกำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล แล้วถ่ายทอดนโยบายผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาไปยังโรงเรียนในสังกัด โดยให้ความสำคัญกับการตัดสินใจกำหนดนโยบาย สอดคล้องกับ Pisan Banchusuwana. (2015) ศึกษาการนำนโยบายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยพลวัตและบริบทสภาพแวดล้อมผสมผสานกับตัวแบบ CIPP และทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตามแนวทางแบบบนลงสู่ล่างผ่านหน่วยงานเชิงนโยบายจากราชการส่วนกลางลงสู่หน่วยงานปฏิบัติระดับพื้นที่

2. ผลการประเมินการบริหารนโยบายระดับโรงเรียนในรูปแบบของโครงการครอบคลุมด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ 1) ด้านบริบท สอดคล้องกับ Pisan Banchusuwana. (2015) ที่พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้รับอิทธิพลจากบริบทในสี่มิติที่สำคัญทั้งบริบทสภาพแวดล้อมระดับภูมิภาคและระดับโลก บริบทสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ บริบทสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม และบริบทสภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยทั้งสี่มิติต่างส่งอิทธิพลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษาเป้าหมายทั้งเจ็ดแห่ง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า สอดคล้องกับ วิสัยพรณ์ เสรีวัฒน์ ที่พบว่า ครูผู้สอน ผู้บริหารและปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนและผู้บริหารขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และ 3) ด้านกระบวนการ Wilaiporn Sereewatana. (2012). พบว่าการปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านผลการวิจัยที่พบว่า 4) ด้านผลผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิธีการดำเนินชีวิตปกติของนักเรียนไม่มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในประจำวัน จึงไม่มีแรงผลักดันในการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของตนเอง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นเร็ว

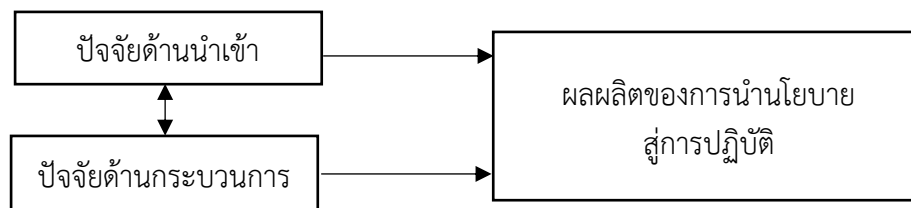
และแพร่หลาย เช่น สมาร์ทโฟน ที่นักเรียนส่วนใหญ่มีและสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก รวมทั้งมีอิสระในการเข้าถึงข้อมูลและรูปแบบการใช้งานต่าง ๆ ซึ่งเน้นเพื่อความบันเทิง เกิดการใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่จะน่านโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุป ของเฉลียว ยาจันทร์ ที่กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการน่านโยบายไปปฏิบัติ ไว้ว่า นโยบายที่มีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่และความต้องการของผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้นจะมีโอกาสสำเร็จมากกว่า

ผลการศึกษาแนวทางพัฒนา สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ควรพัฒนาผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและมุ่งพัฒนางาน สอดคล้องกับ เพียงแข ภูมายาง (2554) ที่พบว่า โครงสร้างองค์การและระบบการบริหารมีความสอดคล้องและสนับสนุนการจัดการศึกษา ทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา และควรมีมาตรการหรือแนวทางพัฒนาการจูงใจให้บุคลากรรักโรงเรียน จัดทรัพยากร ด้านงบประมาณ สื่อ และอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สถานที่ศึกษา และบรรยากาศแวดล้อมให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม 2) แนวทางพัฒนากระบวนการ ต้องปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอน ใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA มากำกับติดตามงาน สอดคล้องกับ เพียงแข ภูมายาง ที่พบว่า แม้การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับดีมากแล้วก็ตามแต่โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมหลากหลาย ทรัพยากรควรใช้สื่อเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น ควรมีเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกครูผู้สอนโดยเฉพาะครูชาวต่างชาติในโครงการการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน ส่วนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาใน 4 กลุ่มงานพบว่า สถานศึกษาต้องเพิ่มการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยจัดให้มีแผนกลยุทธ์ที่มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จในทุกกลุ่มงาน

3. ผลการถอดบทเรียนความสำเร็จในการน่านโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นต่างระดับกันด้านความเหมือนและความแตกต่างกัน พบว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งมีความเหมือนกันและความแตกต่างกัน ทั้ง 4 ปัจจัยตามโครงสร้างการประเมินตามรูปแบบ CIPP คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

สรุปองค์ความรู้

การศึกษาพบว่า อำนาจพยากรณ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลผลิตของการน่านโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทีละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) จากตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 6 ด้าน โดยตัวแปรทั้ง 6 ด้าน (X1-X6) มีอิทธิพลต่อผลผลิต (Y) โดยภาพรวมและแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.549-0.839 และพบว่ามี 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ผลผลิตของการน่านโยบายมาปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.505 และด้านกระบวนการ มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.376 ทั้งนี้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 0.874 และตัวแปรทั้ง 2 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของการน่านโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สู่การปฏิบัติในโรงเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 76.30 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.27445 ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และผลผลิตของการน่านโยบายสู่การปฏิบัติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และผลผลิตของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปปรับใช้ ดังนี้

1. ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจควรได้พิจารณาถึงผลการประเมินตัวนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ที่พบว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อผลผลิตของนโยบายเพียงเล็กน้อย
2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับด้านปัจจัยนำเข้า เนื่องจากพบว่าปัจจัยนำเข้ามีอิทธิพลต่อผลผลิตมากที่สุด จึงควรนำเอาแนวทางพัฒนาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับใช้ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการขยายขอบเขตด้านกลุ่มประชากรของการวิจัยให้มีความครอบคลุมกว้างขึ้นระดับประเทศ
2. ควรมีการทำวิจัยกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลงานดีเลิศในการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

References

- Jariya Koment, Chalermchai Panyadee, Bongkochmas Ekiem, and Suriyajaras Techatunminasaku. (2020). Community Based Tourism Promotion Policy and Tourism Communities Solidarity in Upper Northern Thailand. *Journal of MCU Buddhapanya Review*. 8(2), 608–620.
- Pisan Banchusuwan. (2015). Policy Implementation of Basic Education Curriculum in the Education Service Area of Surat Thani Province. A Dissertation of Doctor. Bangkok: Thammasat University.
- Wilaiporn Sereewatana. (2012). *A Systematic Evaluation of World-Class Standard School Project*. A Dissertation of Doctor. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Sanya Kenaphoom. (2017). The Public Policy Evaluation: Principle Form and Method. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*. 11(1), 33-48.
- Office of the Basic Education Commission. (2014). Guidelines for the Notification of the Ministry of Education: English Teaching Reform Policy. Bangkok.
- Belardo, J. M., & Thienpermpool, P. (2018). Teachers' Readiness to Promote Learner Autonomy in Government Universities in the Northeast of Thailand. *Journal of MCU Buddhapanya Review*. 3(3), 267–280. Available from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/140611>.
- Stufflebeam, Daniel L. (1971). *The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability*. Atlantic City, N.J.

